

بهره‌وری در آموزش و پرورش

اعظم چهرقانی

باید بدانیم بهره‌وری تنها یک معیار اقتصادی و مالی نیست، بلکه یک نگرش برای عقلانی کردن فعالیت‌هاست. الزاماً کار بیشتر نیست، بلکه درست و به جا مصرف کردن است. زندگی برای کار کردن نیست، بلکه استفاده از عمر برای زندگی بهتر و متعالی‌تر است. جلوگیری از کارهای مورد علاقه نیست، بلکه بهره‌برداری مناسب از مواهب طبیعی است. مبارزه با تجمل‌گرایی نیست، بلکه ایجاد محیطی دلپذیر و شاداب در حد امکانات است.

فرهنگ بهره‌وری چیست؟

فرهنگ بهره‌وری عبارت است از مجموعه‌ای از الگوهای شکل گرفته در کاربرد منابع که موجب ارتقای بهره‌وری می‌شود. فرهنگ بهره‌وری نتیجه وجود سه ویژگی نیروی کار جامعه است که طبیعتاً زیربنای فرهنگی این نیروی کار در خانواده است که پایه‌ریزی شده و رشد می‌کند و به ثمر می‌رسد. این سه ویژگی شامل: "بینش، دانش و کوشش است". منظور از بینش، باور و اعتقاد به کار است. اگر شخصی نسبت به کاری که انجام می‌دهد، انگیزه داشته باشد، از انجام آن کار بیشتر احساس لذت و شادایی می‌کند. اما تنها علاقه کافی نیست، بلکه باید شیوه‌ی انجام کار را بداند. خصوصیت دانش خود موجب تقویت عاداتی به شرح زیر می‌شود:

- ۱- عادت به انتخاب مناسب‌ترین وسیله و شیوه برای انجام کار
- ۲- عادت به ارزیابی کار و مقایسه آن با توانایی‌ها و امکانات
- ۳- عادت به فراگیری و یادگیری آنچه در انجام بهینه کار او را یاری کند.
- ۴- عادت به برنامه‌ریزی و تشخیص مهم از غیر مهم

و بالاخره کوشش، معنای تلاش عملی است، اما اگر به انجام کاری معتقد بوده و از دانش رسیدن به آن نیز برخوردار باشیم، تنها مانع رسیدن به هدف می‌تواند تنبلی باشد.

بهره‌وری در آموزش و پرورش

حاصل بهره‌وری کار و خود بهره‌وری که از کار نتیجه می‌شود. آموزش و پرورش عامل بهره‌وری است. آموزش و پرورش متغیری است که بیش از عوامل دیگر در بهره‌وری تاثیر دارد و در درازمدت و در زمان‌های متوالی نقش خود را بیشتر نشان می‌دهد.

معیارهایی که در بهره‌وری تاثیر می‌گذارند عبارتند از:

- ۱- میزان تحصیلات؛ ۲- مهارت؛ ۳- تجربه؛ ۴- تندرستی و سلامتی.
- بهره‌وری با چهار عامل مشخص می‌شود:
- ۱- ارزش‌ها
  - ۲- صرفه‌جویی
  - ۳- سرمایه‌گذاری انسانی
  - ۴- نیروهای درونی
- ارزش‌ها شکل‌دهنده مناسبات اجتماعی هستند و ریشه در نوع تفکر و نگرش مردم دارند. صرفه‌جویی که می‌بایست تغییر در آموزش و پرورش باشد، تغییر در کیفیت و کمیت آموزش و پرورش و تغییر در کیفیت ذاتی، مثلاً در ارزشیابی غیر انتفاعی‌ها می‌بینیم که کوچکترین حرکت عمیق‌ترین تاثیر را داشته‌است. سرمایه‌گذاری بر روی سرمایه‌های انسانی باعث پویایی بهره‌وری می‌شود، استفاده بهینه از امکانات عامل بهره‌وری است.

سرمایه‌گذاری بر روی منابع باعث توسعه اقتصادی می‌شود ولی سرمایه‌گذاری بر روی منابع انسانی چطور؟ لازمه آن پژوهش، توسعه آموزش و پرورش، آموزش ضمن خدمت می‌باشد و همچنین اگر هر نیروی انسانی در جایگاه مناسب خود قرار گیرد، منابع انسانی جامعه را تکان می‌دهد.

نقش آموزش و پرورش در بهره‌وری

در حقیقت آموزش و پرورش است که فرهنگ جامعه را ایجاد می‌کند، شکل می‌دهد و بارور می‌سازد. فرهنگ یا آداب و رسوم و ارزش‌هایی که از نسل‌های گذشته توسط آموزش و پرورش به نسل‌های آینده منتقل می‌شود. پس آموزش و پرورش می‌تواند بر روی تک‌تک نیروها اثر بگذارد و در نتیجه تک‌تک نیروها را تغییر دهد و فرهنگ را ایجاد کند و شکل دهد. اگر بخواهیم به بهره‌وری برسیم می‌بایست آموزش را توسعه دهیم.

فعالیت اقتصادی جنبه مهم آموزش است در غیر این صورت رشد و بهره‌وری به وجود نخواهد آورد. پس آموزش و پرورش اعمال خاصی را در مردم ایجاد می‌کند، می‌تواند احترام به وجود آورد، یا از بین ببرد و با بی‌احترامی به اربابان علم جامعه را رو به نابودی ببرد. پس این آموزش است که در بهره‌وری، در توسعه و در رشد اقتصادی اثر دارد. آموزش باید توانایی‌های دانش‌آموزان را افزایش دهد آنها را به قابلیت‌هایی برساند و مهارت‌هایی را در آنان ایجاد کند و دانش‌آموز به یک توانایی برسد که آموزش و پرورش در او به وجود آورده است.

آموزش و پرورش چقدر در بهره‌وری یک کشور اثر دارد؟

میزان آموزش (تراکم آموزشی) در هر مملکت می‌تواند در آن کشور تحول ایجاد کند. از طرفی فرهنگ وسیله‌ها (الگوهای) را در درون خود دارد که مردم را به سوی حرکت وا می‌دارد. افراد تحصیل کرده نسبت به افراد بی‌سواد میزان مشارکت بیشتری در رشد اقتصادی و توسعه دارند. آنان تعهد را در آموزشگاه یاد می‌گیرند میزان پذیرش مسوولیت تعلیم‌دیده‌ها تفاوت دارد و خود را به عنوان یک نیروی توانمند می‌بینند، قوانین را رعایت می‌کنند.

شالوده‌انسانی پایه و جوهر انسانی را شکل می‌دهد که می‌تواند اثرگذار مثبت در جامعه باشد و هر گاه به شاخص‌های اخلاقی، عملی و علمی برسد بهره‌وری را ایجاد می‌کند. بهره‌وری عامل یا نمودی نیست که یک شبه به آن برسیم، دست یافتن به آن زمان می‌خواهد. به طور کلی هر نوع آموزش و پرورش در پیشرفت نیروی کار و بهبود کیفیت این نیرو موثر است و آثار مثبت آموزش و کیفیت نیروی انسانی و اثر متقابل آن در تولید هر روزه بیشتر و بیشتر نمایان می‌گردد.